

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1477

Vragen van de leden **Den Boer** en **Groothuizen** (beiden D66) aan de Minister van Justitie en Veiligheid over *het bericht «Politie arresteert klokkenluider die klaagde over machtsmisbruik»* (ingezonden 16 december 2019).

Antwoord van Minister **Grapperhaus** (Justitie en Veiligheid) (ontvangen 24 januari 2020). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2019–2020, nr. 1278.

Vraag 1

Bent u bekend met het bericht «Politie arresteert klokkenluider die klaagde over machtsmisbruik»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Kunt u bevestigen dat twee politieagenten van de eenheid Noord-Holland zijn aangehouden, omdat ze worden verdacht van het lekken van vertrouwelijke politiegegevens aan een krant? Zo niet, wat is er dan aan de hand?

Antwoord 2

Als Minister van Justitie en Veiligheid past het mij niet me uit te laten over een individueel strafrechtelijk onderzoek.

Vraag 3

Kunt u, zodra de stand van het strafrechtelijk onderzoek dat toestaat, toelichten waar de verdenking tegen de verdachte agenten (schending van ambtsgeheim, valsheid in geschrifte, het doen van een valse aangifte, meened en computervredebreuk) op is gebaseerd?

Antwoord 3

Zie het antwoord op vraag 2.

¹ NRC, 12 december 2019, <https://www.nrc.nl/nieuws/2019/12/12/politie-arresteert-klokkenluider-die-klaagde-over-machtsmisbruik-a3983611>

Vraag 4

Wat vindt u er van dat agenten die mogelijke misstanden melden, vervolgens verdachte kunnen worden? Vindt u dit rijmen met de rol die klokkenluiders hebben? Zo ja, waarom en tot op welke hoogte? Zo niet, wat gaat u hier aan doen?

Antwoord 4

Als Minister van Justitie en Veiligheid heb ik geen bemoeienis met individuele strafzaken. Het OM beslist in zelfstandigheid over de opportuniteit van een strafrechtelijk onderzoek en eventuele strafrechtelijke vervolging. Ik treed daar niet in.

Bovenstaand doet er niet aan af dat uit wet- en regelgeving² volgt dat een klokkenluider die te goeder trouw en naar behoren melding doet over een vermoeden van een misstand, bescherming verdient tegen benadeling in de uitvoering van zijn functie, voor zover deze benadeling het gevolg is van deze melding.

Het lekken van (vertrouwelijke) informatie is echter niet hetzelfde als het melden van een vermoedelijke misstand in de zin van de Wet Huis voor klokkenluiders. Voor het melden van een vermoedelijke misstand zijn, ook bij de Politie, aangewezen procedures. Kort gezegd komt dat erop neer dat een ambtenaar gehouden is om een vermoeden van een misstand eerst intern te melden en, indien dat in redelijkheid niet gevegd kan worden, zich kan wenden tot het Huis voor Klokkenluiders of een andere daartoe bevoegde instantie.

Vraag 5

Ziet u de spanning tussen het belang dat klokkenluiders informatie over misstanden naar buiten brengen en strafrechtelijke onderzoeken naar klokkenluiders op grond van strafbare feiten als schending van ambtsgeheim?

Antwoord 5

Zie het antwoord op vraag 4.

Vraag 6

Deelt u de mening dat het feit dat een klokkenluider wordt aangehouden, het signaal kan afgeven dat het niet veilig is om binnen de Nationale Politie misstanden te melden? Zo ja, wat gaat u hier aan doen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 6

Zoals ik in vraag 4 antwoordde, dient een klokkenluider, die de aangewezen procedure volgt zoals benoemd in wet- en regelgeving, te allen tijde beschermd te worden. Dit is een belangrijke boodschap die ook de korpschef binnen zijn organisatie uitdraagt. De korpschef staat immers voor een veilige werkomgeving waarin medewerkers misstanden of signalen van mogelijk plichtsverzuim kunnen melden.

Vraag 7

Waar ligt volgens u het onderscheid en de grens tussen het lekken van (vertrouwelijke) informatie uit een organisatie zoals de Nationale Politie en het melden van een vermoedelijke misstand in de zin van de Interne klokkenluidersregeling Rijk, Politie en Defensie? Hoe wordt voor werknemers dit onderscheid duidelijk gemaakt?

Antwoord 7

Voor het onderscheid tussen het lekken van (vertrouwelijke) informatie en het melden van een vermoedelijke misstand, verwijs ik naar het antwoord op vraag 4.

Aan politiemedewerkers wordt op het intranet informatie aangeboden over de verschillende procedures voor het melden van (mogelijke) misstanden, zowel intern als extern. Hier staat onder andere dat rechtstreeks melding kan worden gemaakt bij het Huis van Klokkenluiders indien intern melden in redelijkheid niet kan worden gevraagd of verwacht.

² Besluit algemene rechtspositie politie, paragraaf 2.2.

Vraag 8

Hoe kan een klokkenluider volgens u (vermoedelijke) misstanden aankaarten, indien dit mogelijk ook betekent dat vertrouwelijke informatie naar buiten komt? Op welke wijze wordt aan werknemers duidelijk gemaakt hoe hier mee om te gaan? Is hier überhaupt (voldoende) aandacht voor volgens u?

Antwoord 8

De procedure voor het doen van een melding van een vermoedelijke misstand is geregeld in de Interne Klokkenluidersregeling (sinds 1 januari 2020 met de invoering van de Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren is deze regeling opgenomen in het Besluit algemene rechtspositie politie). Voor de interne procedure kunnen medewerkers terecht bij de direct leidinggevende, een hogere leidinggevende of een vertrouwenspersoon verbonden aan het Landelijk Meldpunt Misstanden. Hier zijn vertrouwenspersonen integriteit werkzaam die de melding beoordelen en met de melder in gesprek gaan. Deze werkwijze is aan de politiemedewerkers kenbaar gemaakt op het intranet.

Vraag 9

Worden klokkenluiders bij de Nationale Politie volgens u voldoende gehoord? Waar blijkt dat uit? Kunt u uw antwoord uitgebreid toelichten?

Antwoord 9

Zoals aangegeven in het antwoord op vraag 8 zijn er verschillende functionarissen waar melders terecht kunnen. Om onder andere te waarborgen dat klokkenluiders ook echt gehoord worden is een interne ombudsfunctionaris binnen de politie aangesteld. Voor de laatste stand van zaken met betrekking tot de inrichting van de ombudsfunctionaris verwijs ik u naar het halfjaarbericht politie van december 2019³ en mijn brief van 20 december 2019⁴.

Vraag 10

Waaruit blijkt dat het voor klokkenluiders bij de Nationale Politie veilig is om hun klachten aan te kaarten? Kunt u uw antwoord uitgebreid toelichten?

Antwoord 10

Zie het antwoord op vragen 8 en 9.

Vraag 11

In hoeverre acht u het team Veiligheid Integriteit en Klachten (VIK) van de politie voldoende onafhankelijk en in staat om met dergelijke gevoelige kwesties zoals klokkenluiders om te gaan, bijvoorbeeld gelet op het feit dat een klacht gedaan bij het VIK is uitgelekt naar collega's? Hoe staat het in dit kader met de instelling van een interne ombudsman binnen de Nationale Politie en het inrichten van een onafhankelijk meldpunt voor agenten? Kunt u een actuele stand van zaken geven? 1)

Antwoord 11

De teams Veiligheid, Integriteit en Klachten binnen de eenheden van de politie hebben geen enkele geformaliseerde rol of taak ten aanzien van klokkenluiders. Het ontvangen van meldingen van vermoedelijke misstanden of het doen van onderzoek naar die vermoedelijke misstanden is een verantwoordelijkheid van de Korpschef. De Korpschef kan in voorkomende gevallen een opdracht of een verzoek tot het doen van onderzoek richten aan interne (zoals VIK) of externe onderzoekers (zoals bijvoorbeeld de inspectie JenV).

Voor de laatste stand van zaken met betrekking tot de inrichting van de ombudsfunctionaris verwijs ik u naar het halfjaarbericht politie van december 2019⁵ en mijn brief van 20 december 2019⁶.

Verder zijn de politiemedewerkers die de rol hebben van vertrouwenspersoon integriteit opgeleid om onafhankelijk en professioneel meldingen van

³ Kamerstuk 29 628, nr. 919

⁴ Kamerstuk 29 628, nr. 933

⁵ Kamerstuk 29 628, nr. 919

⁶ Kamerstuk 29 628, nr. 933

vermoedelijke misstanden op te pakken en met de melders in gesprek te gaan. Het Landelijk Meldpunt Misstanden wordt momenteel door de korpschef geëvalueerd. Ik zal u later informeren inzake de vraag óf en tot welke bijstellingen deze evaluatie aanleiding geeft.

Vraag 12

Vreest u dat de omgang met de meldingen van misstanden en de latere aangifte van het lekken als gedragseffect kunnen hebben dat minder mensen interne kritiek durven te uiten of de interne klokkenluidersprocedure zullen volgen? Zo nee, waarom niet? Kunt u in uw antwoord tevens ingaan op de uitvoering van de motie-van Nispen c.s. over de negatieve gevolgen van strafrechtelijke onderzoeken naar klokkenluiders?⁷

Antwoord 12

Om dit effect te voorkomen is goede communicatie noodzakelijk richting de medewerkers. Er mag geen misverstand over bestaan dat klokkenluiders te allen tijde beschermd dienen te worden. De korpschef stimuleert juist mensen om intern meldingen te doen van zaken die niet goed gaan (al dan niet mogelijke misstanden), zodat hierop geacteerd kan worden en de organisatie hier als geheel van kan leren en groeien.

Voor het overige verwijs ik naar mijn antwoord op vraag 4. Daaraan voeg ik toe dat ik streef naar een veilige werkomgeving voor alle ambtenaren vallend onder het Ministerie van Justitie en Veiligheid. Daarom moeten de interne procedures voor het melden van vermoedens van misstanden optimaal functioneren. Daartoe is veel geïnvesteerd de afgelopen jaren. Met alle genomen integriteitsmaatregelen wordt beoogd dat medewerkers zich juist veilig voelen om eventuele misstanden te melden.

Vraag 13

Hoe kijkt u aan tegen de aangifteplicht van artikel 162 Wetboek van Strafvordering in samenhang met het belang klokkenluiders te beschermen? Hoe reflecteert u op dit wetsartikel in het licht van deze casus?

Antwoord 13

In januari 2020 is gestart met de evaluatie van de Wet Huis voor klokkenluiders. In de evaluatie wordt onderzocht of behoefte is aan het expliciet opnemen van de relatie met het strafrecht in de Wet Huis voor klokkenluiders. Over de resultaten van deze evaluatie wordt uw Kamer geïnformeerd door de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Voor het overige verwijs ik naar mijn antwoord op vraag 4.

Vraag 14

Ziet u mogelijkheden om bij de implementatie van de nieuwe Europese richtlijn over klokkenluiders (beter) rekening te houden met dit spanningsveld?

Antwoord 14

De richtlijn is op 26 november 2019 gepubliceerd. Op dit moment wordt onderzocht welke gevolgen de richtlijn heeft en hoe deze dient te worden omgezet in nationale wet- en regelgeving. Ik vind het prematuur vooruitlopend daarop uitspraken te doen over de gevolgen van de richtlijn. Voor het overige verwijs ik naar mijn antwoord op vraag 13.

Vraag 15

Ziet u overeenkomsten tussen deze zaak en de zaak waarbij strafrechtelijk onderzoek is verricht naar een klokkenluider in de WODC-affaire? Zo ja, welke? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 15

Op beide zaken zijn dezelfde wet- en regelgeving van toepassing, namelijk dat een klokkenluider te allen tijde bescherming verdient. Tevens geldt dat wet- en regelgeving bepalen dat iemand die in strijd met die wet- en regelgeving

⁷ Kamerstuk 35 200-VI, nr. 11

informatie lekt, niet als een klokkenluider beschouwd wordt. Voor het overige verwijs ik naar mijn antwoord op vraag 2.

Vraag 16

Hoe beoordeelt u de omgang met klokkenluiders bij de Nederlands overheid in bredere zin? Kunt u daarbij in ieder geval expliciet ingaan op de zaken van de klokkenluiders bij de Nationale Politie, het WODC en de IND? In hoeverre ziet u een verband tussen deze zaken?

Antwoord 16

Op meldingen van vermoedens van misstanden wordt gereageerd conform de daaromtrent geldende afspraken. Bij het Ministerie van Justitie en Veiligheid zijn recent meerdere onafhankelijke ad hoc onderzoekscommissies ingesteld om de gegrondheid van meldingen te onderzoeken. Daarnaast is mijn ministerie nu, zoals eerder aan uw Kamer gemeld⁸, een vaste integriteitscommissie aan het installeren om dergelijke meldingen onafhankelijk en adequaat te kunnen onderzoeken.

Vraag 17

Herinnert u zich uw antwoorden op vragen van de leden van Nispen en Groothuizen over het tappen van de klokkenluider in de WODC-affaire?⁹

Antwoord 17

Ja.

Kunt u reflecteren op uw antwoord van vraag 14? Bent u van mening dat de interne procedures voor het melden van vermoedens van misstanden momenteel optimaal functioneren? En bent u tevens van mening dat de «belangrijke verbeteringen die zijn doorgevoerd ten aanzien van de interne procedures voor het melden van misstanden» in de praktijk ook echt voor verbeteringen hebben gezorgd? Zo ja, op welke wijze?

Antwoord 18

Ik verwijs naar mijn antwoord op vraag 16. Deze veranderingen zorgen in de praktijk voor verbeteringen.

Vraag 19

Kunt u al deze vragen separaat beantwoorden?

Antwoord 19

Ja.

Vraag 20

Kunt u deze vragen zo snel als mogelijk beantwoorden?

Antwoord 20

Ja.

⁸ Kamerstuk 35 200-VI, nr. 1. Zie de beantwoording van de vragen over het Jaarverslag, vraag 158 (p.46); Kamerstuk 28 844, nr. 168 (integrale beleidsreactie WODC-rapporten); Kamerstuk 28 844, nr. 157 (beleidsreactie aanbevelingen WODCIII).

⁹ Kamervragen 2019Z19204